

ДОТРИМАННЯ ПРИНЦИПУ НАОЧНОСТІ У НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

На сучасному етапі розвитку системи освіти початкова школа зазнає суттєвих змін. Учені зазначають, що однією із причин таких змін є інформатизація освіти [4, с. 73]. Проте, незмінним залишається дотримання принципів навчання, які сприяють оптимізації процесу загальної середньої освіти. Серед них особливу роль відіграє принцип наочності або за словами Я. Коменського – «золоте правило дидактики».

Сучасний етап розвитку засобів наочності характеризується стрімким входженням в загальноосвітню школу комп'ютерної техніки, мультимедійних засобів. Використання нового покоління засобів наочності сприяє інтенсифікації процесу навчання [1, с. 24].

Проблему наочності, як невід'ємну складову дидактичного процесу досліджували відомі педагоги-науковці Ю. Бабанський, Л. Занков, Я. Коменський, І. Песталоцці, В. Сухомлинський, К. Ушинський, А. Хуторський та ін. Проблему використання наочності у процесі навчання розкрито у працях сучасних дослідників: П. Атаманчука, В. Баштового, С. Величка, Ю. Галатюка, А. Касперського, Т. Ключевої, В. Савченко та ін.

Принцип наочності є основним положенням дидактики, що визначає напрям роботи з наочними матеріалами, передбачає обов'язковість їх використання у навчальному процесі. Принцип наочності формує в учнів уявлення та поняття на основі активізації усіх відчуттів.

Зміст поняття «наочність» поглиблювався, уточнювався з розвитком теорії і практики навчання, а також під впливом інших об'єктивних факторів, задовольняючи освітні потреби відповідного історичного періоду. Так, І. Песталоцці показав необхідність поєднувати застосування наочності зі спеціальним уявним формуванням понять, перетворив цей принцип на основний засіб навчання. К. Ушинський писав, що дитина мислить конкретними подобами, тому опора на чуттєве пізнання є необхідною умовою навчання. Л. Занков детально вивчив можливі варіанти поєднання слова й наочності. У досвіді В. Шаталова також велику роль грають замальовки – так звані опорні сигнали, у яких в образно-символічній формі відображений головний сенс того чи іншого факту або явища [3, с. 11].

Термін «наочність» використовується у двох значеннях: як опора на дидактичний принцип наочності, згідно з яким навчання будується на конкретних образах, що безпосередньо сприймаються учнями; як використання спеціальних засобів навчання.

Педагоги-практики радять під час навчання не обмежуватися лише одним видом наочності, необхідно застосовувати різні види: натуральну, образну, словесно-образну наочність.

Виокремлюють п'ять груп засобів наочності: засоби подачі

інформації (аудиторна дошка та крейда; плакати; проекційні пристрої з відповідними носіями інформації; кінопроектори; телевізійна техніка; засоби звукозапису; графічний матеріал; підручники й навчальні посібники); засоби контролю знань; навчальні машини та тренажери; лекційні демонстрації та натуральний показ об'єктів; засоби, які використовуються в навчальному процесі як допоміжні (обчислювальна техніка; статистичні накопичувачі тощо) [2, с. 18].

Варто зазначити, що демонстрація наочності підвищить якість та ефективність сприйняття інформації, а також, що є дуже важливим, допоможе економніше витратити час.

У зв'язку із бурхливим розвитком та вдосконаленням засобів мультимедіа, Інтернет, комп'ютерної техніки та хмарних технологій у ХХІ ст. з'являється потреба нового осмислення поняття «наочність» та «засоби наочності».

Дослідники звертають увагу на засоби наочності, що базуються на сучасних інформаційно-комп'ютерних технологіях, серед яких, з точки зору навчальної наочності, науковці відзначають «віртуальні» засоби. Навчальна цінність цих засобів полягає в їх здатності з максимальною наочністю моделювати реальні об'єкти, явища, процеси [2, с. 5].

Отже, основою сучасної теорії наочного навчання є використання надбань минулого з врахуванням вимог сьогодення. Традиційного розуміння принципу наочності у процесі пізнання вже недостатньо, тому розширюються межі дослідження цього поняття, а це потребує детального вивчення проблеми.

Список використаних джерел:

1. Баштовий В., Савченко В. Підготовка вчителя до використання засобів наочності на уроках природознавства / В. Баштовий, В. Савченко // Науковий вісник Ужгородського національного університету. – 2010. – Вип. 18–19. – с. 22–25.
2. Гнедко Н. М. Методика використання засобів віртуальної наочності у навчальному процесі : [навч.-метод. посіб.] / Наталя Гнедко, Ігор Войтович. – Рівне : О. Зень [вид.], 2014. – 303 с.
3. Ключова Т. М. Реалізація принципу наочності на уроках у початковій школі засобами інформаційних технологій навчання / Т. М. Ключова // Таврійський вісник освіти. – 2013. – № 3. – с.10–16.
4. Олєфіренко Н. В. Вимоги до електронних дидактичних ресурсів для початкової школи / Н. В. Олєфіренко // Інформаційні технології в освіті. – 2012. – Вип. 12. – с. 73–82.